

Egervári Klára

Visszatekintés négy tételben

I.

Én azt hittem, hogy soha nem tudom abbahagyni a színházat, hogy ne éljek ott, ne lehessen ott... Ez már más világ – nem az én világom. Nincs már az a családi hangulat, mint ami a kezdetekben és a későbbiekben is volt, illetve amit számtalan helyen megtapasztaltam a pályám során. A klubban nem lehet dohányozni! Mert az rendben van, hogy a folyosón, az öltözőknél nem lehet dohányozni – de lent a klubban? Nem tudom, mi lenne velem, ha most játszanék, mert nekem előadás után itt a cigi, üvegből meg a sör! Én nem mennék ki tél – víz idején az utcára dohányozni. Megint emelik a cigaretta árát. Mondom neked csak, hogy tudjad. Felőlem ugyan emelhetik. Én már tizenöt éve letettem a cigarettát. Egy éjszaka azon gondolkodtam – miért nem tudom letenni! Ez kifog rajtam? Ki fog rajtam ez a fehér vacak? Nem tudom azt mondani, hogy NEM!?! Egyik éjjel arra gondoltam, velem ezt nem lehet csinálni – nem fog ki rajtam ez a vacak. Reggeltől nem gyújtottam rá. Így is lett. Azóta nem dohányozom. Azért mindenről nem mondtam le ám... na,... a kávé megmaradt. Bicikli már nincs, mert mindkét vállam el van törve. Nem magamtól félek, hanem akik szórakoznak. Tessék, itt a kávé. A többit majd megcsinálod magadnak, itt a cukor meg a többi..

II.

Az utolsó előadás, amit néztem a János Vitéz volt. Tudod, magamon kívül voltam. Legszívesebben már az előadás közben kijöttem volna. Mondok egy példát.

Iluska azt énekl:

„A kis patakban a leányka fehér ruháját mossa,”

- műanyag lavórban mosott és piros ruhát... (!)

Bagó azt énekl:

„Itt lakik a kicsiny házban,”

- és fönt lakott az emeleten. Most mond meg!

Másik „kedvencem”. Bejön Kukorica Jancsi bődzsekiben, bőrnadrágban (!) és azt énekl:

„Én a pásztorok királya legeltetem nyájam,”

- bődzsekiben, bőrnadrágban. Így legelteti a nyáját.

Ha én, akkor találkozom ezzel a rendezővel, az biztos a bányába küldöm dolgozni. A néző beül, csodálja a színes világot, ha operett, akkor a zenét, ha más műfaj akkor a díszletet a színészeket. Felejtse el a gondokat, a problémákat, vagy ha dráma akkor zokogjon és ez jöjjön ki belőle. Nem az, hogy hazamegy és megkérdi: mi a jó ízét is láttunk? A néző azért menjen színházba, hogy vagy kacagjon, vagy zokogjon. Nekem ez a véleményem. Ne találgassa, hogy ez most akkor mit is akart? Juj, de érdekes volt! Juj,... de mit is akart?

Mindig összetartó társulatokban voltam. 1956 Győr. Emlékszem, földes Gábor, akit aztán kivégeztek. Nem tudom mit csinált Mosonmagyaróváron, de zseniális rendező volt. Mosonmagyaróvárra mentek, hogy ott rendet rakjanak. 56' után bevitték. Akkor azt mondtuk addig nem kezdjük el az előadást, amíg a Gábort ki nem engedik. Nem kezdtük el. Kiengedték. Két nap múlva visszavitték és közölték, hogy ezt még egyszer meg ne csinálják. Visszavitték, halálra ítélték. Tudtuk, hogy mikor végzik ki és akkor 1 percre leálltunk a színpadon. Borzasztó volt... Aztán folytattuk az előadást. Hogy hogyan? A közönség ott ült a nézőtéren játszani kellett tovább, mintha mise történt volna. Ilyen összetartó volt a társulat. Azért tudtuk az időpontot, mert a felesége – aki a színházban dolgozott, mint fodrász – a kivégzés előtt bement hozzá a siralom házba,... elbúcsúzni.

Egésznap ott voltunk a klubban, mert azok a színészek, akik nyugatra mentek – mindenki Győrön keresztül ment – mindannyian beugrottak a színházban még utoljára. Még egy utolsót beszélgetni, egy utolsó pohár italt meg inni, aztán mentek tovább.

Minden színháznál szerettem lenni. Egyedül Szolnokon nem szerettem, igaz akkor színház sem volt, mert éppen renoválták. A Berényi Gábor hívott Veszprémből Szolnokra. Ott a Somogyvári Rudi volt a legkedvesebb partnerem. A Mensáros távolság tartó volt – nem szerettem, pedig a Tartúffben együtt játszottunk én a Dorinát Ő a Tartúfföt.

Szerencsére a Gáti Pipi (*Gáti György igazgató rendező*) rögtön hívott Kaposvárra. Minden színháznál szerettem lenni. Békéscsabán is. Veszprémben is. Itt volt először színész ház, lent Almádiban. Buszszal vittek minket a próbára és az előadásokra is. Veszprémből semmit nem láttam, de nagyon jól éreztem magam. Hívtak ugyan az operettbe, mert játszottam vendégként a Kabaréban a Schneider kisasszonyt. Suka Sanyika volt a partnerem és a Vígszínházban az Arzén és levendulában, Tábori Nórikával ketten. De két helyen nem tudok élni: Budapesten és falun. Budapest a tömeg, a távolság a lökdösődés... nem. Falun, meg kivel beszélget az ember a tikokkal?

III.

Gyermek fejjel nem akartam színésznő lenni, bár gyönyörű hangom volt. A szüleim már 11 éves koromtól tanítottak énekelni. Pécs mellett, Vasason születtem a vasas c. utca 19-ben, egy bányatelepen, 1936-ban. Apukám Pfeifer Henrik bányalakatos volt. Anyukám német volt, Breitenbach Anna – Németországban született. Akkor magyarosítottak Egervárra, amikor én születtem. Valószínűleg ezért nem is telepítettek ki bennünket. Tessék kiszámolni hány éves vagyok!

Apukám jóképű volt, csalta is az anyámat, csak olyan hülyén csinálta. A munkahelyére kérte a levelet a nőtől, a postás meg azt mondta, miért vigyem föl a levelet az aknához, mikor itt hagyhatom a feleségénél. Anyukám kinyitotta, így kezdődött „Drága szerelmem” és már meg is volt a baj.

Én annyit éheztem gyerekkoromban, mert anyukám, amikor sértődött volt bement a hálószobába, apukám meg kiment az udvarra. Éhes voltam, mentem apukámhoz, hogy éhes vagyok.

– Menj anyádhoz. Mondta.

Mentem anyámhoz, ő meg azt mondta

– Menj apádhoz.

Mindig éhes maradtam.

Hétéves koromban kaptam egy kicsi tangóharmonikát, és azon kezdtem el játszani. A szüleim észrevették, hogy jó hallásom van. Megtanultam saját magam a harmonikán. Még cirkuszban is felléptem – most min csodálkozol! Mint csodagyerek, nagy masnival a hajamban, kimentem a porondra, énekeltem és harmonikáztam. Aztán 12 éves koromban a templomban haróniumoztam. Mert a tanító nem mehetett templomba Vasason a Rákosi éra alatt. Na, akkor ki tud még játszani Vasason, hát én, mert a szüleim tanítottak zongorázni. Jártam is egy fél évig, aztán kirúgtak, a legjobb jegyet kaptam, de kirúgtak. Azért rúgtak ki, mert én akkor már játszottam hallás után. Engem ugyanis nem szórakoztatott a gyakorlás.

Képzeld, mentem vizsgára, ott ültek a tanarak, az enyém is, aki már reszketett amikor meglátott.

– Klári kérem, játssza a hatos gyakorlatot. Mondta a fővizsgáztató. Én játszottam nagyjából, leginkább össze – vissza. Egymásra néztek.

– Mi ez?

– Ez, mit akar?

– Ez ki?

Ekkor azt mondja a tanárom.

– Na Klári akkor játsszon amit akar, de énekeljen is hozzá.

Akkor boldogan nekiláttam és énekeltem... ” Száz éve már...” és kísértem magam. A legjobb jegyet kaptam, de a szüleimmel közölték, vegyenek ki.

Aztán hamarosan a színházhoz kerültem. A pécsi színház jött játszani Vasasra – emlékszem Jegor Bulicsovot játszottak – de az előadás előtt valamilyen ünnepség volt a színpadon, ahol a János vitézből a francia királykisasszony dalát énekeltem. A Szendrő József meghallotta, utána odajött hozzám és azt mondta: „Na kislány, ha elvégezted az iskolát, gyere a színházhoz”. A Tomanek Nándival mentünk együtt a Szendrőhöz. Őt meghallgatta engem nem. Nekem csak annyit mondott: ”-fölván véve”. Alig voltam 14 éves.

IV.

Állandóan a színpadi takarásban bujkáltam, mert akkor még nem lehetett ott ácsorogni az ügyelő mindenkit elzavart, figyeltem az előadást és a színészeket. Olyanokkal játszottam együtt, mint Máté Erzi, Somogyi Nusi, Kálmán György, Gordon Zsuzsa.

Így aztán szinte minden szerepet, megtanultam. A cigánybáróban Arzéna szerepébe ugrottam be 14 évesen. Mert a primadonnánk lebetegedett. Érted, úgy-e? Le-be-te-gedett. Szendrő (*Szendrő József igazgató*) fogta a fejét, hiába tették a művésznőt tus alá... nem tudott színpadra menni... Akkor még fél nyolckor kezdődtek az előadások, a közönség bent ült. Mondták: „az Egervári tudja”! Beöltöztettek rögtön, gyönyörű szép ruhába, - olyan szép voltam, hogy magamtól ájultam el! Elénekeltem a dalt gyönyörűen. De a prózám, csapnivaló volt. Borzasztó volt. Később beugrottam a Gúlbabába, Leila szerepébe. Elénekeltem a számom, hogy elvitték a szerelmemet... taknyom, nyálam összefolyt annyira zokogtam... a közönség döbbenet nézte a zokogásomat... mondom magamban zseniális alakítás... kitűnő vagyok. Aztán Gombaszegi Frida azt mondta:”Kislány. Egyet tanulj meg. Azt érd el, hogy a közönség sírjon. Ne te.”!

Egervári Klára családjával

